

©Documentul a fost pus la dispoziție cu sprijinul Consiliului Superior al Magistraturii din România (www.csm1909.ro) și al Institutului European din România (www.ier.ro). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

©The document was made available with the support of the Superior Council of Magistracy of Romania (www.csm1909.ro) and the European Institute of Romania (www.ier.ro). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

CONSILIUL EUROPEI

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI

SECȚIA a III a

CAUZA FARCAȘ ȘI ALȚII contra ROMÂNIEI*

(Cererea nr.67020/01)

SENTINȚĂ

STRASBOURG

10 noiembrie 2005

Această hotărâre va deveni definitivă în condițiile prevăzute de articolul 44, alin. 2 al Convenției. Pot surveni anumite modificări de formă.

În cauza Farcaș și alții c. României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (secția a treia), prezidând într-o cameră compusă din:

B.M.ZUPANČIČ, *președinte*,

J. HEDIGAN,

C.BÎRSAN,

M.TSATSA-NIKOLOVSKA,

R.JAEGER,

E.MYJER,

DAVID THÓR BJÖRGVINSSON, *judcători*,

Și V. BERGER, *grefier de secție*,

După ce a deliberat în camera de consiliu la 20 octombrie 2005,

Pronunță următoarea hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr. 67020/01) îndreptată împotriva României și prin care cinci resortisanți ai acestui Stat, domnii Ioan Farcaș, Ștefan Voicu, Alexandru-Ioan Ursu, Radu Virgil Mihai Zaharescu și doamna Carmen Lelia Bărbulescu („reclamanții”) au sesizat Curtea la 29 iunie 2000 în virtutea articolului 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale („Convenția”).
2. La 20 septembrie 2002, grefa Curții a trimis fiecăruia dintre cei cinci reclamanți o scisoare prin care li se preciza că în absența unei obiecții din partea lor, vor transmite corespunzător doar dl. Farcaș, care a sesizat Curtea în numele reclamanților și care va fi prezumat reprezentantul lor. Nici unul dintre reclamanți nu și-a manifestat dezacordul.
3. Guvernul român („Guvernul”) este reprezentat de agentul său, dna. Roxana Rizoiu, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.
4. La 12 octombrie 2004, Curtea (a doua secție) a declarat cererea parțial inadmisibilă și a decis să comunice motivele plângerii scoase din durata procedurii Guvernului. Fundamentându-se pe articolul 29 § 3 al Convenției, aceasta a decis că se va pronunța în același timp asupra admisibilității și asupra fondului.

5. La 1 noiembrie 2004, Curtea a modificat componența secțiilor sale (articolul 25 § 1 din Regulament). Prezenta cerere a fost distribuită celei de a treia secții astfel cum a fost modificată (articolul 52 § 1).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

6. Reclamanții s-au născut în 1935, 1945, 1933, 1939 și respectiv 1956 și locuiesc la Ploiești, cu excepția celui de al treilea și celui de al patrulea, care locuiesc la București și respectiv la Paris.
7. La 31 ianuarie 1975, Oficiul de Stat pentru Invenții și Mărci a eliberat la șase ingineri specializați în chimia petrolului un brevet de invenție pentru o nouă metodă de separare a hidrocarburilor aromatice. Cu excepția dl. Farcaș, care este unul din cei șase autori ai invenției, ceilalți reclamanți sunt fie moștenitorii, fie, cum este cazul dl. Voicu, cesionarii autorilor invenției.
8. În 1987 și 1988, invenția brevetată a fost aplicată, între alții, de către societatea de stat Rafo Onești („Rafo S.A.”), dar autorii invenției nu au primit nici o remunerație pentru aplicarea invenției lor. În martie 1988, la cererea autorilor invenției, brevetul a fost radiat din Registrul Oficiului de Stat pentru Invenții și Mărci.
9. La 26 ianuarie 1995, dl. Farcaș a introdus, în numele său și în calitate de reprezentant al celorlalți titulari ai brevetului, o acțiune în fața Tribunalului Bacău împotriva Rafo S.A., având ca obiect plata unei remunerații pentru aplicarea brevetului de invenție.
10. Printr-o hotărâre din 26 ianuarie 1996, Tribunalul Bacău a respins acțiunea acceptând excepția ridicată de Rafo S.A., prin care arăta că dl. Farcaș nu a negociat direct cu Rafo S.A. pe tema remunerării pretinse.
11. După respingerea apelului printr-o hotărâre din 21 iunie 1996 a Curții de Apel Bacău, în urma recursului dlui. Farcaș, printr-o hotărâre din 12 februarie 1997, Curtea Supremă de Justiție a casat hotărârile precedente și a trimis cauza Tribunalului Brașov pentru examinarea pe fond pe baza unei expertize, respingând excepția Rafo S.A. pe motivul că au avut loc negocieri între părțile în litigiu.
12. La 19 iunie 1997, dl. Farcaș a depus o împuternicire prin care îi desemna ca reprezentanți pe dl. Voicu și pe dna. Bărbulescu în litigiul pe rol. În aceeași ședință, G.D., ai cărui moștenitori sunt domnii Ursu și Zaharescu, a cerut să intervină în procedură.
13. La 16 octombrie 1997 Tribunalul Brașov a respins excepția tardivității intervenției lui G.D., ridicată de Rafo S.A. Pentru că dl. Farcaș a precizat că experții propuși de Biroul de experți din Brașov nu erau specializați în separarea prin extragerea hidrocarburilor aromatice, Tribunalul a cerut biroului competent din Ploiești o listă cu trei experți.
14. După ce a desemnat un expert la 6 noiembrie 1997 și a amânat cauza succesiv la 18 decembrie 1997, 29 ianuarie, 26 februarie, 2 și 30 aprilie, 21 mai, 4 și 11 iunie 1998 în așteptarea raportului de expertiză, Tribunalul, printr-o hotărâre din 14 iulie 1998, a primit acțiunea reclamanților și a condamnat Rafo S.A. să le plătească remunerațiile.
15. După respingerea apelului părților în litigiu printr-o hotărâre din 26 martie 1999 a Curții de Apel Brașov, printr-o hotărâre din 3 decembrie 1999, Curtea Supremă de Justiție a admis recursul declarat de rafo S.A. iar cauza a fost trimisă pentru o nouă

analiză în fața Tribunalului Brașov. Curtea Supremă a considerat că expertul desemnat de Tribunal nu era un specialist în materie de separare prin extragerea hidrocarburilor aromatice și că Tribunalul a achiesat pur și simplu lapropuse de dl. Farcaș.

16. Între 31 martie 2000 și 15 ianuarie 2001, procedura a fost suspendată din oficiu, din cauza decesului lui G.D. și a imposibilității dl. Farcaș de a identifica moștenitorii acestuia pentru a continua procedura, astfel cum prevede articolul 243 § 1 al Codului de procedură civilă. Conform spuselor dl. Farcaș poliția și autoritățile locale nu și-au dat concursul la căutarea moștenitorilor în cauză, care nu au fost identificați decât din întâmplare.
17. La audierea din 16 februarie 2001 în fața Tribunalului Brașov, domnii Ursu și Zaharescu au intervenit în proces, în calitate de moștenitori ai lui G.D. Tribunalul a dispus efectuarea unei noi expertize tehnice, expertul fiind desemnat la 11 mai 2001.
18. La 2 noiembrie 2001 și 14 ianuarie 2002, Tribunalul a comunicat părților raportul de expertiză și răspunsurile expertului la obiecțiile lor. La 11 februarie, 11 martie, 8 aprilie și 13 mai 2002 cauza a fost amânată din cauza unor erori ale grefei Tribunalului care nu a trimis expertului toate observațiile dl. Farcaș și a cererii expertului de a-și completa expertiza.
19. Printr-o hotărâre din 24 iunie 2002, Tribunalul Brașov a admis acțiunea în privința dl. Farcaș și a respins-o ca tardivă relativ la ceilalți reclamânți, considerând că instanțele nu au fost sesizate în privința lor decât la 19 iunie 1997. În apelul declarat de dl. Voicu și de dna. Bărbulescu, printr-o hotărâre din 8 noiembrie 2002, Curtea de Apel Brașov a considerat că aceștia au introdus acțiunea în 1995 prin intermediul dl. Farcaș și a modificat parțial hotărârea citată mai sus, condamnând Rafo S.A. să le plătească în mod egal drepturi patrimoniale pentru aplicarea invenției.
20. La 5 decembrie 2002 Rafo S.A. a declarat recurs și cauza a fost trimisă secției comerciale al Înaltei Curți de Casație și Justiție (vechea Curte Supremă de Justiție).
21. La 5 februarie 2004, la primul termen de judecată, secția comercială a Înaltei Curți de Casație și Justiție a constatat că speța era de competența secției civile și îi trimite acesteia dosarul. La 10 martie 2004 părțile au încheiat o înțelegere pe cale amiabilă, care nu a fost respectată Rafo S.A. Începând cu 28 aprilie 2004 cea din urmă face obiectului unei proceduri de reorganizare judiciară.
22. La 23 septembrie 2004 și la 20 ianuarie 2005 secția civilă a Înaltei Curți de Casație și Justiție a amânat cauza pentru ca administratorul financiar al Rafo S.A. să depună în forma cerută de lege o cerere de renunțare la recurs. La 5 mai 2005 Înalta Curte de Casație și Justiție a pronunțat o hotărâre prin care lua act de renunțarea la recurs din partea Rafo S.A.

II. DREPTUL INTERN PERTINENT

23. Dispozițiile pertinente din Codul de procedură civilă sunt următoarele:

Articolul 243 § 1

„Judecata pricinilor se suspendă de drept:

1. prin moartea uneia din părți, afară de cazul când partea interesată cere termen pentru introducerea în judecată a moștenitorilor.”

Articolul 245

„Judecata reîncepe:

(...)

2. prin cererea de redeschidere, făcută cu arătarea moștenitorilor, tutorelui, consiliului judiciar, a celui reprezentat de mandatarul mort, a noului mandatar sau sindicului, în cazurile prevăzute de art. 243.”

ÎN DREPT

CU PRIVIRE LA PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 6 § 1 AL CONVENȚIEI

24. Reclamanții pretind că durata procedurilor nu a respectat principiul „termenului rezonabil” astfel cum prevede articolul 6 § 1 al Convenției:

„Orice persoană are dreptul la judecarea (...) într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o instanță (...) care va hotărî (...) asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil (...)”

25. Guvernul se opune acestei teze. El susține la început că, în ceea ce îi privește pe dl. Voicu și pe dna. Rădulescu, perioada care trebuie luată în considerare a început la 19 iunie 1997, iar pentru domnii Ursu și Zaharescu ea a debutat numai la 14 iulie 1998. Acesta relevă apoi caracterul complex al procedurii, având în vedere natura tehnică a aspectelor litigioase și apreciază că părțile au contribuit la prelungirea procedurii. În final, Guvernul subliniază supraîncărcarea instanțelor, mai ales a Înaltei Curți de Casație și Justiție.

26. Curtea relevă că, prin hotărârea din 8 noiembrie 2002, Curtea de Apel Brașov a hotărât că, în ceea ce îi privește pe domnii Farcaș și Voicu și doamna Bărbulescu, acțiunea litigioasă fusese introdusă la 26 ianuarie 1995, având în vedere că dl. Farcaș a sesizat instanțele la data de mai sus atât în numele său cât și în numele altor doi reclamanți. Mai mult, în ceea ce îi privește, perioada avută în vedere a debutat la 26 ianuarie 1995 și s-a terminat prin hotărârea pronunțată de Înalta Curte de Casație și Justiție la 5 mai 2005. Deci a durat zece ani, trei luni și nouă zile, au fost sesizate nouă instanțe și au fost parcurse trei grade de jurisdicție.

27. În ceea ce îi privește pe domnii Ursu și Zaharescu, Curtea observă că nu au introdus apel împotriva hotărârii din 24 iunie 2002 a Tribunalului Brașov. Pe de o parte, data intervenirii lor în procedură trebuie fixată la 19 iunie 1997 și, pe de altă parte, drepturile lor civile, în sensul articolului 6 § 1 al Convenției nu au mai făcut obiectul procedurii litigioase după pronunțarea hotărârii de mai sus. Curtea consideră că în ceea ce îi privește perioada în discuție a început la 19 iunie 1997 și s-a terminat la 24 iunie 2002, durând deci cinci ani și cinci zile, trecând prin șapte instanțe și trei grade de procedură.

A. Cu privire la admisibilitate

28. Curtea constată că cererea nu a fost neîntemeiată în sensul articolului 35 § 3 al Convenției. Aceasta relevă printre altele că nu este lovită de nici un alt motiv de inadmisibilitate.

B. Cu privire la fond

29. Curtea reamintește că noțiunea de caracter rezonabil al unei proceduri se apreciază având în vedere circumstanțele cauzei și criteriile consacrate de jurisprudența sa, în particular având în vedere complexitatea cauzei, comportamentul reclamanților și cel al autorităților competente, cât și miza litigiului pentru cei interesați (vezi, printre multe altele, *Frydlender c. Franței* [GC], nr. 30979/96, § 43, CEDH 2000 – VII).

30. În cauză, având în vedere durata diferită a perioadelor aflate în discuție, Curtea consideră că este necesară o analiză distinctă pe de o parte pentru domnii Farcaș și Voicu și dna Bărbulescu și, pe de altă parte domnii Ursu și Zaharescu.

31. În ceea ce îi privește pe ultimii, Curtea notează că, în ciuda unor întârzieri imputabile autorităților judecătorești, comportamentul reclamanților în cauză a contribuit la prelungirea procedurii. Sub acest aspect, Curtea notează că după decesul lui G.D. procedura a trebuie să fie suspendată între 31 martie 2000 și 15 ianuarie 2001 pentru ca ei să își manifeste interesul de a continua procedura în calitate de moștenitori. În lumina elementelor dosarului și a jurisprudenței sale în materie, Curtea consideră că o durată de cinci ani și cinci zile pentru trei grade de jurisdicție nu poate fi considerată ca nerezonabilă, având în vedere mai ales comportamentul reclamanților în cauză și caracterul relativ complex al speței care necesita punctul de vedere al unui expert. Prin urmare, nu a existat o încălcare a articolului 6 § 1 al Convenției în ceea ce îi privește pe reclamanții de mai sus.

32. În ceea ce îi privește pe domnii Farcaș și Voicu și pe dna Bărbulescu, Curtea reamintește că numai întârzierile imputabile Statului pot duce la concluzia nerespectării „termenului rezonabil” (*Proszak c. Poloniei*, hotărârea din 16 decembrie 1997, *Culegere de hotărâri* 1997-VIII, p. 2774, § 40). Curtea consideră că autoritățile judecătorești nu pot fi considerate răspunzătoare pentru perioada cuprinsă între 31 martie 2000 și 15 ianuarie 2001, în care Tribunalul Brașov a trebuit să aștepte, conform articolelor 243 § 1 și 245 § 2 al Codului de procedură civilă, ca moștenitorii lui G.D. să fie identificați de dl. Farcaș, astfel încât procedura să poată fi reluată.

33. În ceea ce privește desfășurarea procedurii până la pronunțarea hotărârii din 8 noiembrie 2002 a Curții de Apel Brașov, Curtea apreciază că nu au existat perioade de inactivitate sau întârzieri semnificative care să poată fi imputate instanțelor, având în vedere că termenele au fost fixate la intervale regulate, iar deciziile pe fond au fost pronunțate în termene rezonabile.

34. Curtea observă o perioadă de inactivitate în fața Înaltei Curți de Casație și Justiție, între 5 decembrie 2002 și 5 februarie 2004 și notează faptul că secția civilă competență nu a ținut prima ședință de judecată în cauză decât abia la 23 septembrie 2004. De asemenea, aceasta constată că părțile au încheiat o înțelegere pe cale amiabilă la 10 martie 2004 și că, începând cu 28 aprilie 2004, Rafo S.A. a făcut obiectul unei proceduri de reorganizare judiciară. În aceste circumstanțe, Curtea consideră că existau motive pentru ca Înalta Curte de Casație și Justiție să acționeze cu mai multă prudență înainte de a tranșa litigiul în cauză, care s-a încheiat de altfel prin renunțarea din partea Rafo S.A. la dreptul de a face recurs.

35. În concluzie, având în vedere ansamblul circumstanțelor cauzei, Curtea apreciază că durata procedurilor, în ansamblu, nu poate fi considerată nerezonabilă.

Prin urmare, nu a existat o încălcare a articolului 6 § 1 în ceea ce îi privește pe cei trei reclamanți mai sus menționați.

PENTRU ACESTE MOTIVE, CURTEA, CU UNANIMITATE,

1. *Declară* restul cererii admisibil;
2. *Afirmă* că nu a existat o încălcare a articolului 6 § 1 al Convenției.

Elaborată în franceză, apoi comunicată părților în scris la 10 noiembrie 2005 în aplicarea articolului 77 §§ 2 și 3 al Regulamentului.

Vincent BERGER
Grefier

Boštjan M. ZUPANČIČ
Președinte

*** Traducere realizată de Direcția Integrare Europeană, Relații Internaționale și Implementarea Programelor Phare**